

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IV. Omnis effectus per accidens reducitur ad causam per se

urn:nbn:de:bsz:31-102400

nem leonis. cum leo ad generandum se applicat, non autem influit, quando se non applicat.

VI. Dixit etiam vir ille doctissimus, fidem non posse determinare dilectionem Dei & meritum Christi tanquam causas universales, quod iis sit posterior, posterius autem non posse determinare prius. Sed contrarium patet ex dictis. Causæ enim secundæ sunt posteriores primæ, quam tamen determinant, scilicet in agendo. Reliquæ, quæ circa propositum argumentum disputari poterant, Theologis relinquimus.

REGULA IV.

Omnis effectus per accidens reducitur ad causam per se.

I. Nonnulli hoc exponunt de causâ primâ, nempe Deo, propterea, quod is ad omnia, quæ respectu secundarum causarum per accidens sunt, concurrat tanquam causa per se. Ita Pererius *L. XIX. Phys. c. III.*

II. Quantum ad causas secundas & particulares, dicunt, effectum per accidens reduci ad causam per se, non quæ sit causa per se illius, sed alterius, cum quò conjugatur effectus per accidens, ut cum fodiens terram ad faciendum sepulchrum invenit thesaurum, inventio thesauri, qui est effectus per accidens, refertur ad illum, qui fodit, tanquam ad causam per se, non quod sit causa per se inventionis thesauri, sed quod sit causa per se
fossio

fossionem
us. ib. & S.

III. I
per acci
illius ip
dum, plu
catio vo
effectus
unum il
Causam
te causæ
mum ef
ex *L. Phys.*
V. Phys.
cum cau
tribuitu
formam
causa pe
tur ab a
ctum ej
homo,
Cum di
per se, c
formal
tem dic
sam pe
Petrus,
cus, sed
hoc m

fossionis ad efficiendum sepulcrum. Ita Pererius ib. & Suarez *disp. Met. XIX. §. 7.*

III. Nos non dubitamus affirmare, effectum per accidens omnem reduci posse ad causam, quæ illius ipsius causa per se sit. Ad id verò ostendendum, plurimum faciet diligens distinctio & explicatio vocum. Cùm ergò causa per accidens & effectus per accidens sint opposita, quot modis unum illorum dicitur, tot & alterum dicitur. Causam per accidens dici duplici modo, ex parte causæ nimirum, & ex parte effectus, tritisimum est, & ex ipso Aristotele ostendi potest, ut ex *I. Phys. t. 47. II. Phys. t. 33 50. & 51. IIX. Phys. t. 32. V. Phys. t. 5.* & aliis locis. Illa idem est suppositum cum causâ per se, cui (supposito) quando effectus tribuitur, ut denominatur vel constituitur per formam, quæ est principium effectus, tunc est causa per se, quando autem id fit, ut denominatur ab aliquo accidente, aut ut est nudum subiectum ejus formæ, est causa per accidens. V. g. Idem homo, ut Petrus, est ædificator, est Musicus &c. Cum dico, ædificator ædificat, exprimo causam per se, quia ædificator per artem ædificandi, quæ formaliter est ædificator, ædificat. Quando autem dico, Musicus vel Petrus ædificat, adfero causam per accidens: non enim ædificat quatenus Petrus, vel quatenus homo, neq; quatenus musicus, sed quatenus ædificator. Causæ per accidens hõc modò sumtæ respondet effectus per accidens

N 5

ex

ex parte causæ, quomodo domus est effectus per accidens, si dicatur, Petrū vel Musicum eam extruxisse, effectus autē per se est respectu ædificatoris.

IV. Ex quibus patet, reductionem effectus huiusmodi per accidens ad causam per se esse querendam in ipsa causa, quæ alio atque alio modo concepta & causa per se est & causa per accidens: quemadmodum domus, quæ est effectus per accidens musici, causa per se adsignatur, quando ædificator eam extruxisse dicitur.

V. Alio modo effectus per accidens potest dici ex parte effectus, & hoc iterum bifariam, quod ipsum quoque ex *cit. postremis textibus* colligimus. Primò enim est effectus alius ab effectu per se, & dicitur effectus per accidens, quia sequitur effectum per se alicujus, aut ei coheret, eique respondet causa per accidens ex parte effectus. Hoc modò quando quis lapidem utri impositum tollit, ut uter sursum feratur, effectus per se illius est remotio lapidis, effectus per accidens, motus utris sursum, qui remotionem lapidis sequitur. Reducitur autem hic motus sursum ad gravitatem lapidis, vel ad ipsum generans. Secundò effectus per se & per accidens sunt eadem res, vel idem suppositum, quod sub unâ ratione est effectus per se, sub aliâ per accidens. eò modò, quò §. II. causa per accidens exponebatur, ut domus ab ædificatore effecta est alba, est intelligibilis. Domus igitur est effectus per se ædificantis, Sed cum dico:

hoc

hoc albu
dificato
te effect
à priori
te effect
catoren
se. Extr
ligibile
reductio
ti ad cau
ctu, cup
causa p
dum si
cas, effe
primas

VI. D
prætere
invenit
qui tan
quæ ip
hic nul
fodit.
effectu

VII
dam et
in se,
influy
ad mo
tione

hoc album, vel hoc intelligibile factum esse ab ædificatore, ex primo effectu per accidens ex parte effectus, sive sui ipsius. Et huic effectui aliò & à priori distinctò modò causa per accidens ex parte effectus respondet, qualis est cum dico, ædificatorem hoc album, vel hoc intelligibile extruxisse. Extruxit enim non quatenus album aut intelligibile, sed quatenus domus. Unde perspicitur, reductione effectus per accidens hòc pactò sumti ad causam per se, quarendam esse in ipsò effectu, cujus, si hòc vel illò modò concipiatur, illa causa per accidens est, si aliò, per se; quemadmodum si album ab ædificatore extructum esse dicas, effectus per accidens est; si autem domum exprimas, ædificator ejus causa per se est.

VI. Dicis: Cum regula de tecto cadens Petrum prætereuntem vulnerat, aut cum terram fodiens invenit thesaurum, sunt hi effectus per accidens qui tamen in nullam causam particularem per se, quæ ipsorum causa per se sit, referri possunt, cum hinc nulla sit causa particularis, nisi regula, & is qui fodit. Hæ autem sunt causæ per accidens illorum effectuum, ut omnes admittunt.

VII. Resp. causa per accidens est duplex; quædam est talis ratione ipsius influxus, sive effectus in se, quia in eum reverà suã virtute non præstat influxum, quomodo se habet removens lapidem ad motum utris sursum. Quædam dicitur talis ratione concursus ejus, & alterius rei, vel etiã ratione
intea-

intentionis agentis, cū aliàs quantum ad influ-
xum, reverà & per se causà sit effectus. Hujusmodi
sunt causæ per accidens eæ, de quibus diximus §.
pres. Nam regula suâ vi & immediatè infligit vul-
nus Petro, dicitur a. causa per accidens propterea,
quòd per accidens est, Petrum tum, cū regula,
decidit, præterire. Sic per accidens est, quod Pe-
trus invenit thesaurum, propterea, quòd præter
ejus intentionem & scientiam fit; interim Physi-
cè loquendo, & quantum ad ipsum actum inve-
niendi, non minus vera causa est, quàm si studio
quæsitus thesaurum inveniret. Indicat hanc di-
stinctionem Suarez *diff. Met. XVII. §. 4.*

IX. Quantum ad prioris generis causas per
accidens, §. IV, diximus quomodo earum effe-
ctus referantur ad causam per se. Quòd vero atti-
net effectus causarum per accidens posterioris
generis de quibus §. VI. dubium movebatur, illæ
ipsæ causæ, quarum illi effectus per accidens esse
dicuntur, quatenus ab iis non intenduntur, aut
propter concursum quendam, sunt ratione influ-
xus in se eorum causæ per se, & propterea non o-
pus est, ut alia causa per se illorum assignetur.

IX. Perinde autem esse videtur, sive effectum
per accidens, sive ipsam causam per accidens ad
causam per se referamus, aut referri dicamus, &
utrumq; eadē operâ, eodemq; modo fieri ex dictis
satis manifestum est. Quemadmodum, dum mo-
tū utris sursum, qui removens lapidem effectus
per

per acci-
quàm ad
sam per a

DI

JOH

S Ign
II. I
c. II
illu
lum oper

II. S
reperia
lay & in
aya Jov
ral. c. V
Sic cum

per accidens est, ad gravitatem lapidis refert, tanquam ad causam per se, hoc ipso etiam illata causam per accidens ad causam per se reducis.

Disputationum Philosophicarum

OCTAVA

continens

REGULAS X.

circa doctrinam

CAUSÆ FINALIS

RESPONDENTE

publicè

JOHANNE GERWINGIO

Altenburgensi Misnico,

REGULA I.

Omnis finis est bonum quid.

I.

Significat hoc Aristoteles *I. Eth. c. I. & VII. II. Phys. c. II. & III. I. Polit. c. II. V. Metaph. c. II. & multis aliis locis. Et pertinet huc illud vulgatum: Nemo insudens ad malem operatur.*

II. Sed obstare videtur I, quòd quamplurimi reperiantur, quorum finis sunt voluptates *Φαύλαι & ἐπνεϊδισοι*, improbæ & probrosæ. Τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐδέποτε ἐν Φαυλότητι ἔστι. *II. Magn. Moral. c. VI. Improbitas nunquam bonum admittit. Sic cum avarus omnem lapidem movet, ut altius*

ius